

התנאים השוררים בבתי הכלא * אלימות מולידה אלימות * מנגנון הכנסת מאמין ואינו מאמין לחברי הכנסת * חובת הטיפול במפגרים * נמל חופשי אינו פתרון כלכלי

לחלן קטעים מתוך שלושה נאומים שנשאנו בשבוע שעבר מעל דוכן הכנסת:

על בתי-הסוהר

אנו מקיימים דיון באולם ממוגד-אחרי, ביום שרב כבד מאוד. ואין זה קל לחשוב על כך שביום זה, בבתי-הסוהר בארץ, כלור אים אלפי אסירים, רבים מהם צפופים — 30 בתא אחד, בלי מים קרים, בלי תנאים המאפשרים לעמוד במוגד-אחרי זה.

יבוא יום ואנשים ישאלו את עצמם: איך יכולנו אנו, בדורנו, להאמין אף לרגע ש'כליאת אנשים בכלובים, כמו חיות, על מע' שהשעשו נגד החברה, תהווה אותם לחיק החברה, ותכשיר אותם לחיות בחברה!

אני מצפה ליום בו ייעלמו בתי הסוהר מעל פני כדור-הארץ ומעל פני המדינה, ויבואו במקומם מקור מות חיפול, ריפוי ושיקום פסיכוי לוגי.

על המכות במשטרה

המשטרה יכולה להתגאות בהישגים רבים. אך האם היא יכולה להתגאות גם בכל ה' שיטות בהן הושגו הישגים אלה? יש בעולם שני סוגים של משטרות. יש משטרה מכה, ויש משטרה שאינה מכה. אנו, בארץ הזאת, התגאנו בכך שיש לנו משטרה שאינה מכה. אני מתקדם נגד ה' מחשבה שאולי כצב זה שונה היום.

אתמול זורסם ברכים דבר שידוע היה לרבים מאיתנו מומן — שהמטפלים בנוער, אנשים המקדישים את כל חייהם לשיקום נוער סוטה ועברייני, מתלוננים על הכאת נערים בעת חקירה במשטרה, כדי להביא אותם להודאה.

הם אומרים — וכולנו יודעים זאת — שהכאת נעורים במשטרה היא דבר שאינו ניתן להוכחה. רק ילד בלתי-רגיל, או מנ' פחה בלתי-רגילה, תעז להתלונן על הכאה, ביוזמה שאותו נער עלול לחזור מחר לידי המשטרה, לבית-הסוהר, ולהיתקל שוב ב' אותם שוטרים עצמם שנגדם התלונן. ש' טוה-החקירה האלה, בדרך כלל, אינן מש' איריות סימנים, ולא ניתן להוכיח כי אכן הוכה הנער.

המטפלים — ומי מאיתנו יפקס ניושרם — מאמינים כי רגילים להכות, וגם אני מאמין. זה נוגע לנוער, וזה נוגע גם למבוג' גרים. רבותי, אלימות מולידה אלימות. הישגי האלימות הם קיצרי-טווח. הנזק היא ארוך-טוח.

על הכאת מחבלים

אני רוצה להביע הערכה, הערכה אמיתית, להישגי המשטרה במערכה קשה נגד פעולות החבלה, כולנו חבים לשוטרים חוב שאיננו יכולים לשלם אותו — ואני אומר זאת בלב שלם ובפה מלא.

אולם עלינו לשאול: האם הממ' רה הקדושה הזאת מקרשת את כל האמצעים?

אינני מתעלם מן הבעיה. אני יכול לדמ' יין לעצמי שאני חוקר של המשטרה או של שירות-הביטחון. בידי נמצא אטרי, אני מא' מין שהוא חבלן, ואני מאמין שאם אוציא ממנו מה שהוא יודע, אני יכול להציל חיי אדם. ואני שואל את עצמי: באילו אמצעים מותר לי להשתמש?

אני מבין את החוקר הזה. אבל אני עו' נה: אם התשובה היא שמותר להשתמש ב' כל האמצעים — תשובה זו מוטעת מבחינה מוסרית ומבחינה מעשית.

אילו היינו ממשיכים בקריה-מחשבה הנה, היינו גם צריכים להשתמש בשיטות של

דר, יש לקרוא לכל נהג לאסוף חיילים ב' דרכים, מיוזמים ככלתי-מיוזמים. אבל ה' טרמפ אינו תחליף להסדר, ואנו באים ה' יום, לקראת סוף כהונת הכנסת השישית, כפי שבאנו בימיה הראשונים, בדרישה נמרצת: להסדיר את הסעת החיילים באופן ממלכתי.

הצעתנו הפשוטה היא: יהיה דינו של החייל כדינו של השוטף או חברי-הכנסת. תינתן-נא לחייל הזכות לנסוע בכל אוטובוס ובכל רכבת, בישיבה או בעמידה, ללא כל תשלום.

לאחרונה הועלתה הצעה של קאופרטיב אגד, הגורם העיקרי בתחבורה הבינעירונית. הוא הציע כי הציבור ישלם שני-שלי שים של ההוצאה הכרוכה בכך, וכי אגד עצמו יתרום את השליש השלישי. זוהי הצעה סבירה, אם כי בחדאי אפשר להת' זכה גם על פרטיה.

כתגובה על כך באו ידיעות ממקורות משרד-הביטחון, ואמר כי יהיה זול יותר

הסעת חיילים?

להסיע את החיילים ברכב צבאי מיוחד. איי מספק בכך — אך אם אפשר, למה לא? למה זה לא נעשה ער עכשיו?

זהו חלקנו במוראל!

אין לי כל ספק כי הציבור מוכן לשלם בשביל המטרה הזאת, הן כציבור נוסעים, הן כציבור משלמי-מיסים.

כי מי הוא הציבור? הוא מורכב ממי שהיו אתמול חיילי צה"ל, מי שחיכו אתמול בפרשות דר', כיום, מי שקיבלו אתמול את דר' גים החולפים על פניהם, מי ש' איבדו אתמול את שעות-החופש המעטות, היקרות מפי, בהמתנה להסעה.

הציבור מורכב מהוריהם של החיילים המחכים ברגע זה בכבישים, הוריהם, אחיי' הם, רעותיהם. מי יעלה על דעתו לסרב לשלם כמה אגורות לחודש כדי למנוע סבל מיקריהם, כדי להקל עליהם את שירותם רצוף-הסכנות?

מי יאמר כי נוסף על השעות בי מידרף ובמארב, השעות כאימור נים ובעבודה מפרכת, יש להטיל עליהם שעות של עמידה בשמש ובגשם — כשהמשבצות האפסיות, המשתלמת להם, אינה מספקת אף לשלם עבור כרטיס האוטובוס?

תמיד אמרנו כי בצה"ל חשוב האדם מן הכלי, חשוב המוראל מן הנשק. הנישא של- פנינו נוגע מאין כמוהו לאדם בצה"ל, ל- מוראל של הפרט.

כל אחד יודע מהו "חלקו בפאני טום". הבה נדע גם מהו חלקנו בקיום המוראל של חיילי צה"ל.

אנו מציעים לכנסת שוב לדון בנושא זה, במגמה להבטיח הסעת-חינם לכל חייל ב' צה"ל, ללא כל הגבלה.

אסיים את דברי היום במילים בהן סיים תי את דברי על אותה הצעה לפני שלוש וחצי שנים:

"אין דמיון בין צה"ל ובין שום צבא אחר בעולם, ואין להפנו ל' צה"ל צריך להיות דומה ליחס כל אומה אחרת לצבאה. צבאנו הוא צבא העם, צבא אזרחים, צבא חלוצי, וזה מטיל חובות נוספות על העם."

לא מדובר על ייצור מקומי. זוהי למעשה אריזה מחדש או עיבוד לא מהותי של חומר מיובא. אין זה ייצור ממשי באמצעות חומ' רי גלם מקומיים. ההצעה משתלבת בדברים האופייניים ל' כלכלה הישראלית. אין בחוק קריטריונים אובייקטיביים. הכל מסור לשיקול דעת. פיי רש הדבר — הישן השיטה של פרוטקציוני' ניום כלכלי ומתן הטבות למי ששר האוצר יהיה מעוניין ביקרו.

ביום 19 בינואר 1966, בימיה הראשונים של הכנסת השישית, הגשנו הצעה לסדר היום, בה תבענו כי כל חייל במדים יוסע חינם בכל רכב ציבורי בכבישי הארץ. על פי דרישתו של מי שהיה סגן שר-הביט' חון, צבי דינשטיין, הסירה הכנסת ברוב של 31 נגד 18 את ההצעה הזאת מסדר היום.

מאז לא נילאנו מלחזור ולהעלות בכל הזדמנות את הדרישה החד-משמעית להס' דר בעיית הסעתם חינם של חיילים בדר' כים, יזמנו מיבצע מחוץ לכנסת. גייסנו מתנדבים ששיכנעו כ-8000 נהגים להדביק על שימשת מכוניותם את התווית האדומה: תן טרמפ לחייל.

יוזמתנו זו המריצה גם את הוועד למען החייל לנקוט ביוזמה דומה משלו. אולם כל זה לא הביא, ולא יכול היה להביא, לפיתרון הבעיה. החלטנו על כן לנצל את ההצעה

סוף-סוף:

היחידה לסדר היום שהוקצתה לנו במושב האחרון של הכנסת, כדי להעלות מחדש תביעה זו. הפעם הסכים שר-הביטחון להעברת הצע' חנו להדעת הכספים, שתנסה להגשים את תוכניתנו.

בעת הנמקת ההצעה אמר אבי נרי:

לפני ימים אחדים, ב'14 במאי, התפרסם בעיתון הארץ מכתב של חייל בשם דן שביט, שהכיל חמש שורות בלבד. לאמור: "קיבלתי חופשה ל-48 שעות. חלפה על פני מכור' הדרך וחייתי לטרמפ. חלפה על פני מכור' גית מבלי להיעצר. על השימשה האחורית היתה כתובת גדולה: כל הכבוד לצה"ל."

כבוד היושב-ראש, האם אין ה' מדינה כולה, האם אין הכנסת, דומה במיקצת למכונית זו?

מי מאיתנו אינו נואם על צה"ל? מי אינו מכתיב לו כתיבים, שר לו שירי תהילה? אולם כאשר התעוררה הבעיה הנוגעת לכל חייל, הזכיר היחס את האומה וההתחלות: "אני אוהב את האנושות, אבל אני יכול לסכול בנייראדם."

שלשום, בבואי לירושלים, בחום שהגיע 39 מעלות, ראיתי עשרות חיילים עומדים בסניה אחת, מיוזמים ומדוכאים, והמכוניות המבוקשות חולפות על פניהם.

לצה"ל אסור להזיע

עד לאן מגיעה חרפה זו — על כך מעיד קטע שפורסם שלשום בהארץ. תחת הכו' תרת, "מישאלות לטרמפיסטים", מוזכר בו נהג נדיב המוכן לקחת טרמפיסטים, אבל הוא דורש מהם, בין השאר: "יקפידו-נא החיילים, שבצאתם לכביש יהיה לבושם נקי כמידת האפשר, ולא ספוג ריחות וזיעה מהמתמ במיוחד וזיעת הרגליים."

לאמור: כל הכבוד לצה"ל, בתי נאי שאינו מויע.

כל מי ששירת אי-פעם כטוראי ביחיד' דת-שדה של צה"ל, יודע כי כלל אין אפשר' רות לחייל, ביום קיץ חם, שלא להזיע בכו' פו וברגליו, הנעולות נעלים כבדות. אותו חייל בתדאי היה מעדיף לשכב בבית, בח' דר ממוגד, במקום לשרת בתנאים קשים ולהגן על כולנו, ועל אותו אורח בפרט.

למה לא עד עכשיו?

כבוד היושב-ראש, גם אחרי שיימצא הס'

למעשה יוצרים באמצעות החוק המוגזע שני משקים מקבילים. פירוש הדבר שמפעל בנמל חופשי תהיה לו עדיפות לגבי מפעל שיוקם מחוץ לנמל החופשי, או לגבי מפעל אחר שכבר הוקם בעבר. בסופו של דבר, יתחרו המפעלים שיוקמו בתעשייה הקיימת, ויגרמו לאבטלה. היתרון המשקי שיש לנמל חופשי הוא בדרך כלל מצומצם. כי מה עושים בנמל חופשי? מעב' דים חומר מיובא המוצא לאחר מכן לחו"ל.

חקירה אלימה נגד שבויי-מלחמה. כל מדי' נה בעולם, כל מדינה לוחמת, נופלים בידיה קצינים של האויב. קצינים אלה יודעים תוכניות-מלחמה...

מרדכי ביבי: אתה משווה את תפיסתם של הטרוריסטים עם שבויי מלחמה? **אורי אבנרי:** אני לא משווה שוט זבר. אני רוצה להמשיך במח' שבה זאת, ולהגיע למסקנה הג'נית, כדי לחזור חזרה אל המצב המסוריי' שלנו.

אם כל עמי העולם הגיעו אחרי מאות שנים של גסיון למסקנה שלא כדאי להשי' תמש באמצעים אלה נגד שבויי-מלחמה — הם עשו זאת מפני שהוכמת-החיים מלמדת שבטוח הארוך זה איננו כדאי.

משלוח דברי דואר

מהכנסת:

(הסיעות הגדולות הציעו לבטל את ה' אפשרות לשלוח דברי דואר מהכנסת ח'נס, 57 ימים לפני הבחירות, על מנת שחברי הכנסת לא ינצלו היתר זה למשלוח תעמור' לת בחירות. על כך אמרנו:

ביקשתי להגביל את ההגבלה החדשה ל' חומר מודפס המהווה תעמולת בחירות. בא חברי-הכנסת אזניה ואומר: איך אנחנו יכו' לים לדעת אם זוהי תעמולת בחירות או חומר מודפס? הרי אסור לפתוח את החומר. לזה יש לי תשובה פשוטה מאוד, חברי-הכנסת אזניה, התשובה היא שאתה חייב להאמין לחבר-כנסת. כשהכנסת משלמת אש"ל ל' חברי הכנסת, היא אינה דורשת מחבר-הכ' נסת להוכיח שהיה נוכח בכנסת בימים ש' עליהם הוא חלוק האש"ל. להיפך. כשהיתה הצעה להשטת את הדיוחים של חברי-הכנ' סת עם הרשימות של הסדרנים, כדי לבדוק אם חברי-כנסת באמת היו נוכחים באיתם ימים — פוטלה ההצעה. אמרו שיה לא הוגן, שזה פסול, שזה מטיל ספק בדירכתי של חברי-הכנסת. ואם זה נכון לכני אש"ל המשתלם לחברי כנסת — במה זה שינה ממשלוח דואר? אם חבר-כנסת אימ' שזה איננו חומר מודפס, כי אם מכתב פרטי — צריך להאמין לו.

אבל העניין עצמו הוא לא כל-כך חשיב. לי אישית הוא חשוב עוד פחות, כי אני כימעט לא השתמשתי בדואר של הכנסת. אבל אני רואה בהצעת-החוק הזאת צעד גר' סף במגמה הכללית לצמצם את חסינות חברי-הכנסת, לצמצם את אפשרות הפעולה של חברי-הכנסת.

על הטיפול במפגרים

החוק בכללו הוא טוב. הוא יקל על ה' טיפול במפגרים. אבל אני רוצה להסתייג בנקודה עקרונית, החורגת לפי השקפתי הרבה מעבר לעניינים התקציביים. לרעתי על המדינה לטפל במפגר ולדאוג לקיומו ולשיקומו מיום לידתו וכל ימי חייו, וצ'ליה לשאת לבדה בעול זה.

על איזורי-נמל חופשיים

הרעיון של נמל חופשי הוא יצירת שטח בתחום המדינה הנהנה ממעמד מיוחד, ואשר המשקיעים הבוחרים לפעול בו נהנים מזו' טבות שונות במיסים. באמצעות הקמת נמ' לים חופשי, וההטבות שיינתנו למשקיעים, מקחים למשך תעשייה ומיסחר לאזור ה' נמל החופשי.

השאלה היסודית היא: אם זה כל-כך טוב — מדוע אין עושים זאת בכל הארץ? אם המדינה מרחיחה, מדוע לצמצם זאת נחקק ממנה? אבל אם זה לא טוב בכל המדינה, מדוע שזה יהיה טוב בחלק ממנה?